C/2024/4067

2024 7 12

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė

Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl įgūdžių ir specialistų judumo

(COM(2023) 715 final)

Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo sukuriamas ES specialistų rezervas

(COM(2023) 716 final - 2023/0404 (COD))

Pasiūlymas dėl Tarybos rekomendacijos „Europa kelyje“ – mobilumo mokymosi tikslais galimybės visiems“

(COM(2023) 719 final)

Komisijos rekomendacija dėl trečiųjų šalių piliečių kvalifikacijų pripažinimo

(C(2023) 7700 final)

(C/2024/4067)

Pranešėja: **Tatjana BABRAUSKIENĖ**

Bendrapranešėjė: **Mariya MINCHEVA**

Prašymai pateikti nuomonę:	Europos Sąjungos Taryba, 24.1.2024 Europos Komisija, 21.12.2023
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 165, 166 ir 304 straipsniai
Atsakingas skyrius	Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius
Priimta skyriuje	12.4.2024
Priimta plenarinėje sesijoje	25.4.2024
Plenarinė sesija Nr.	587
Balsavimo rezultatai (už / prieš / susilaikė)	187 / 1 / 3

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK pabrėžia, kad darbo jėgos trūkumas, kurį lemia įvairūs veiksniai, įskaitant demografinius iššūkius ir dvejopą pertvarką, kelia didelių sunkumų įmonių veiklai ir augimui. Tai ypač pasakytina apie nepalankioje padėtyje esančius regionus ([1]). Itin svarbu, kad ES specialistų rezervas būtų **praktiška, patikima, lengvai naudojama** ir **darbuotojams bei darbdaviams patraukli priemonė**, remianti teisingą ir etišką **teisėtą darbo jėgos migraciją** į ES.

([1]) Specialistų potencialo išnaudojimas ES regionuose: https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/harnessing-talents-eu-regions

1.2. EESRK prašo Europos Komisijos ir valstybių narių, bendradarbiaujant su socialiniais partneriais, imtis veiksmingų priemonių darbo jėgos trūkumui ES sumažinti ir užtikrinti, kad aktyvia darbo rinkos politika būtų remiamos kokybiškos darbo vietos ir darbo vietų kūrimas ES ir kad šios darbo vietos taptų patrauklios visiems darbuotojams, kartu atsižvelgti į ES veiksmų planą dėl darbo jėgos ir įgūdžių trūkumo. Su sektorių ir nacionaliniais socialiniais partneriais būtina aptarti tam tikrų profesijų darbo jėgos trūkumo ir trūkstamų profesijų nustatymo klausimus, atsižvelgiant į darbo jėgos pasiūlos ir paklausos sutapdinimą, deramą darbo užmokestį, darbo sąlygas ir darbuotojų gerovę, taip pat į vienodas profesinio tobulėjimo galimybes, nes tai pagrindiniai veiksniai, sukuriantys didesnį atitinkamos profesijos patrauklumą.

1.3. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad ES teritorijoje jau esantys ir ES dirbti norintys trečiųjų šalių piliečiai (prieglobsčio prašytojai, leidimo dirbti neturintys asmenys, į ES dėl šeimos susijungimo priežasčių atvykę asmenys) sudaro nepakankamai išnaudojamą potencialių darbuotojų grupę, galinčią padėti patenkinti darbo rinkos poreikius. Šiuos žmones reikia remti, kad jie galėtų lengviau įsilieti į darbo rinką.

1.4. EESRK prašo valstybių narių **užtikrinti, kad visose valstybėse narėse būtų sukurtos palankios sąlygos darbuotojams migrantams ir pabėgėliams**, ir bendradarbiaujant su socialiniais partneriais ir pilietinės visuomenės organizacijomis keisti dažniausiai kraštutinių dešiniųjų judėjimų formuojamą diskursą ir naratyvą apie teisėtą migraciją, pažaboti priešišką požiūrį į migraciją ir pripažinti vaidmenį, kurį teisėta migracija gali atlikti padėdama mažinti darbuotojų trūkumą ir regioninius skirtumus.

1.5. EESRK rekomenduoja įgyvendinti specialistų rezervo iniciatyvą šį procesą derinant su ES specialistų potencialo išnaudojimo iniciatyva ([2]), kad būtų išvengta protų nutekėjimo (ES viduje ir į ES nepriklausančias šalis) iš tų profesijų, kurių darbuotojų trūksta. Šiuo požiūriu naudinga priemonė taip pat gali būti apykaitinė migracija.

Pasiūlymas dėl reglamento, kuriuo sukuriamas ES specialistų rezervas

1.6. EESRK norėtų, kad ES specialistų rezervas efektyviai ir veiksmingai papildytų esamas ES ir nacionalines priemones ir praktiką, skirtas padėti trečiųjų šalių piliečiams susirasti kokybišką darbą ES, o darbdaviams – įdarbinti šiuos darbuotojus. Specialistų rezervas turėtų užtikrinti, kad darbuotojams migrantams ir ES darbdaviams būtų teikiama informacija apie teisės aktus, kurių reikia laikytis, taip pat apie jų teises ir pareigas, pavyzdžiui, taisykles, susijusias su darbo netekimo po trumpesnio laikotarpio pasekmėmis. Europos Komisija, bendradarbiaudama su Europos darbo institucija, turėtų užtikrinti, kad būtų nustatyti tinkami kanalai informacijai šiais klausimais teikti.

1.7. EESRK pabrėžia, kad ES specialistų rezervas turėtų padėti užtikrinti kokybišką darbą, atitinkantį migrantų įgūdžius ir kompetencijas. Tokie darbuotojai neturėtų būti laikomi laikina pagalba ES ekonomikos spragoms užkamšyti – jiems turėtų būti taikomos tokios pat sąlygos kaip ir ES piliečiams ir sudaromos vienodos galimybės plėtoti savo profesinę veiklą, toliau studijuoti ir mokytis, jei jie to pageidauja, taip pat leidžiama toliau gyventi ES.

1.8. EESRK pabrėžia, kad skaidri ir patikima informacija apie galimybes įsidarbinti ES valstybėse narėse ir apie reikalavimus, įskaitant kvalifikacijų pripažinimą, turi būti teikiama vienoje ES interneto svetainėje, skirtoje darbuotojams ir darbdaviams. Naujoji darbo jėgos mobilumo internetinė priemonė, kurią kuria Europos darbo institucija, bus skaitmeninė priemonė, padėsianti sutelkti nacionalinius ir ES lygmens informacijos šaltinius, pavyzdžiui, Europos Komisijos, ES agentūrų ir kt. Taikant derinimo algoritmą neturėtų būti atsižvelgiama į asmens duomenis, nesusijusius su darbu, pavyzdžiui, vardą ir pavardę, amžių, lytį, pilietybę ar gyvenamąją šalį. Įmonės, įdarbindamos trečiųjų šalių piliečius, turi galėti pasikliauti ES specialistų rezervo parama.

([2]) COM(2023) 32 final.

1.9. EESRK pabrėžia, kad specialistų rezervo kūrimas turėtų būti grindžiamas **Vieno leidimo direktyvos** ([3]) **ir Ilgalaikių gyventojų direktyvos** ([4]) persvarstymo darbais, siekiant garantuoti veiksmingą ir savalaikį leidimų dirbti ir gyventi šalyje išdavimą darbuotojams migrantams, taip pat užtikrinti darbo standartų laikymąsi ES. Specialistų rezervo iniciatyvoje dalyvaujančios valstybės narės taip pat raginamos laikytis valstybių narių ir socialinių partnerių nacionaliniu ir sektorių lygmeniu sutartų pasiūlymų, pateiktų Komisijos rekomendacijoje dėl trečiųjų šalių kvalifikacijų pripažinimo.

1.10. EESRK palankiai vertina siūlomo reglamento nuostatas, tačiau pabrėžia, kad ypatingą dėmesį būtina skirti didelės sukčiavimo rizikos sektoriams, kuriuose dirbantys darbuotojai migrantai yra ypač pažeidžiami ir patiria didelį išnaudojimo ir prievartos darbe pavojų.

1.11. EESRK mano, kad reikėtų paaiškinti tarpininkų ir agentūrų, įskaitant subrangos sutartis, vaidmenį, nes dabar nacionaliniu lygmeniu jų paslaugomis naudojasi daug darbdavių.

1.12. Dėl šios iniciatyvos neturėtų padidėti administracinė našta darbdaviams, kurie valstybės narės, kurioje jie yra įsisteigę, ES specialistų rezervo nacionalinio informacijos centro prašo jų laisvas darbo vietas perkelti į ES specialistų rezervo IT platformą. Reikėtų numatyti paprastą papildomą funkciją, skirtą perkelti laisvas darbo vietas iš nacionalinių valstybinių užimtumo tarnybų į ES specialistų rezervą. Be to, vertėtų apsvarstyti galimą privačių įdarbinimo agentūrų vaidmenį.

1.13. Laikotarpis, kai sustabdoma darbdavių prieiga, jei jie nevykdo savo pareigų, turėtų būti terminuotas ir proporcingas atitinkamam pažeidimui. Panašūs apribojimai turėtų būti taikomi trečiųjų šalių piliečiams, kurie piktnaudžiauja teise teisėtai gyventi ir dirbti ES.

1.13.1. Demokratinis valdymas yra labai svarbus veiksnys siekiant užtikrinti, kad darbuotojų migracijos politika ir priemonės būtų kuriamos darbuotojų ir darbdavių labui ir toliau jų plėtojamos. EESRK palankiai vertina tai, kad į įgyvendinimo iniciatyvinę grupę bus įtraukti įvairių Europos pramonės sektorių socialiniai partneriai. Iniciatyva turėtų paskatinti valstybes nares į nacionalinio lygmens diskusijas ir sprendimus įtraukti įvairių pramonės šakų ir sektorių lygmens socialinius partnerius, taip pat atitinkamas su migrantais ir pabėgėliais dirbančias pilietinės visuomenės organizacijas ir švietimo bei mokymo srities suinteresuotuosius subjektus, ypač kai tai susiję su trūkstamų profesijų nustatymu, taip pat su periodinės grįžtamosios informacijos apie specialistų rezervo veikimo vertinimą teikimu.

Komisijos rekomendacija dėl trečiųjų šalių piliečių kvalifikacijų pripažinimo

1.14. EESRK pabrėžia, kad reikia įvertinti ir sparčiai patvirtinti darbuotojų iš trečiųjų šalių įgūdžius ir kompetencijas, siekiant užtikrinti, kad jų įgūdžiai būtų sertifikuoti ir prireikus jie galėtų įgyti kvalifikaciją (pvz., reglamentuojamųjų profesijų atveju). Procedūromis turėtų būti mažinama pareiškėjams tenkanti administracinė įrodinėjimo pareiga, ypač kai jie dokumentų nepasiėmė arba prarado kelionės metu migruodami į ES.

1.14.1. EESRK palankiai vertina komunikate pateiktą priminimą valstybėms narėms, kad Direktyva dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo taip pat gali būti taikoma trečiųjų šalių piliečių kvalifikacijų ir ES įgytų kvalifikacijų pripažinimui, jei tam tikrose valstybių narių apibrėžtose profesijose („prioritetinės reglamentuojamosios profesijos“) trūksta darbuotojų. EESRK prašo, kad asmenims, norintiems dirbti pagal **reglamentuojamąsias** profesijas ES valstybėse narėse, būtų sudarytos sąlygos prireikus pasinaudoti sparčiais ir skaidriais patvirtinimo ir pripažinimo procesais. Be to, darbo vietų ir paslaugų kokybės užtikrinimo sąlygos priklauso nuo kvalifikacijos ir įgūdžių reikalavimų vykdymo. Taigi svarbu, kad potencialūs darbuotojai laikytųsi valstybių narių nustatytų būtiniausių kvalifikacijos reikalavimų, kad galėtų dirbti pagal tam tikras reglamentuojamąsias profesijas, kuriose trūksta darbuotojų.

1.14.2. EESRK pabrėžia galimybę sudaryti palankesnes sąlygas verstis profesine veikla bent devyniose valstybėse susitarus dėl bendrų mokymo sistemų, nes tai gali padėti taikyti automatinį tam tikrų reglamentuojamųjų profesijų kvalifikacijų pripažinimą ES lygmeniu. Tai padėtų trečiųjų šalių piliečiams nuosekliau pasinaudoti pripažinimu visose ES valstybėse narėse.

([3]) COM(2022) 655 final.
([4]) COM(2022) 650 final.

1.15. EESRK mano, kad svarbu trečiųjų šalių piliečiams suteikti patikimą informaciją apie tai, kokios agentūros, socialiniai partneriai ir suinteresuotieji subjektai gali padėti jiems patekti į darbo rinką ir gauti kokybišką darbą.

1.16. EESRK nurodo, kad įdarbinant trečiųjų šalių specialistus, kurių kvalifikacija **nėra reglamentuojamoji**, darbdaviams ir valstybinėms užimtumo tarnybos tenka itin svarbus vaidmuo užtikrinant vienodą požiūrį analizuojant, ar trečiosios šalies piliečio mokymosi ir darbo patirtis yra tinkama darbui. Šiuo atveju gali būti atliekamas jų įgūdžių vertinimas ir taikomas principas „svarbiausia – įgūdžiai“.

1.17. EESRK prašo, kad valstybės narės trečiųjų šalių piliečiams užtikrintų sąžiningą prieigą prie **reglamentuojamųjų profesijų**, šiuo tikslu teikdamos jiems tinkamą paramą pripažinimo ir mokymo laikotarpiu. Valstybės narės turi užtikrinti, kad mokymai būtų prieinami visiems trečiųjų šalių piliečiams, o ne tik tiems, kurie siekia dirbti pagal prioritetines reglamentuojamąsias profesijas, nes tai yra socialinė teisė ir kelias į kokybišką užimtumą, karjeros raidą ir socialinę įtrauktį.

Pasiūlymas dėl Tarybos rekomendacijos „Europa kelyje“ – mobilumo mokymosi tikslais galimybės visiems“

1.18. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad mobilumu mokymosi tikslais ES turėtų būti siekiama stiprinti priklausymo ES jausmą. EESRK apgailestauja, kad tik 15 proc. ES piliečių studijavo, mokėsi ar stažavosi kitoje ES šalyje, ir pabrėžia, kad visiems studentams ir mokytojams turėtų būti sudaromos panašesnės judumo galimybės visuose švietimo sektoriuose, ypač profesinio rengimo ir mokymo.

1.19. EESRK ragina valstybes nares užtikrinti viešąsias investicijas į mokyklas ir švietimo įstaigas, kad jos gebėtų teikti kokybiškas ir patikimas gaires ir konsultacijas dėl mobilumo mokymosi tikslais galimybių, kuriomis būtų remiama karjeros raida ir mokymasis visą gyvenimą; tai turi būti laisvai prieinama, kad besimokantys asmenys būtų motyvuojami teikti paraiškas dėl išvykimo mokytis į kitą ES šalį. EESRK primygtinai ragina valstybes nares reikalauti, kad švietimo ir mokymo įstaigose dirbantys mobilumo mokymosi tikslais koordinatoriai palaikytų nuolatinį dialogą su socialiniais partneriais ir kitais susijusiais suinteresuotaisiais subjektais.

1.19.1. EESRK prašo valstybių narių užtikrinti mokytojų mobilumą mokymosi tikslais sprendžiant mokytojų pakeitimo ir mokytojų trūkumo problemas. Mokytojo profesija turi tapti patraukli ir reikia užtikrinti geras darbo sąlygas, teisingą darbo užmokestį, galimybę įgyti kokybišką pirminį išsilavinimą, taip pat nuolatinio profesinio tobulėjimo ir karjeros galimybes, kad švietimas būtų kokybiškas.

1.19.2. EESRK prašo Komisijos skirti tinkamą finansavimą, kuris atitiktų tikrąsias besimokančių asmenų, mokytojų ir instruktorių dalyvavimo „Erasmus“ judumo programoje išlaidas, užtikrinant suaugusių besimokančių asmenų ir mokytojų, kurie siekdami tęstinio profesinio tobulėjimo dalyvauja tarptautinėje mobilumo veikloje, atlyginimo ir kitų išmokų, įskaitant pensiją, perkeliamumą. Labai svarbu, kad vykdant stebėseną ir priimant sprendimus, kaip šalinti šias problemas, dalyvautų socialiniai partneriai.

1.20. EESRK prašo Europos Komisijos grąžinti Europos socialinių partnerių ir atitinkamų suinteresuotųjų subjektų vaidmenį programos „Erasmus+“ komitete, kuris nustato metinius programos „Erasmus+“ prioritetus. EESRK ragina valstybes nares bendradarbiaujant su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais ir socialiniais partneriais parengti savo nacionalinius veiksmų planus dėl šios iniciatyvos.

2. **Bendrosios pastabos**

2.1. Į specialistų judumo dokumentų rinkinį įtrauktos kelios politikos iniciatyvos dėl ES ir ES nepriklausančių šalių piliečių judumo ir migracijos studijų ir darbo tikslais. Šis dokumentų rinkinys turės įtakos nacionalinei migracijos, užimtumo, kvalifikacijų ir tarptautinio judumo švietimo srityje politikai, nes jame pasiūlyti galimi sprendimai, kaip parengti veiksmus dabartinėmis darbo jėgos ir įgūdžių trūkumo aplinkybėmis.

2.2. Šiose skirtingose iniciatyvose, ypač iniciatyvose, susijusiose su trečiųjų šalių piliečių migracija, žmogaus teises reikia laikyti prioritetu ir jas remti laikantis vienodo požiūrio į darbuotojus bei nustatant aiškius darbo rinkos tikslus.

2.3. Daugelyje profesijų, įskaitant reglamentuojamąsias, ES valstybėse trūksta darbuotojų. Specialistų judumą susiejant ir su profesiniu judumu, kyla susirūpinimas, kaip šiomis iniciatyvomis bus išvengta protų nutekėjimo (ES viduje ir pasaulyje) iš tų profesijų, kurių darbuotojų trūksta. Šiuo požiūriu dokumentų rinkinio įgyvendinimas turėtų būti derinamas su ES specialistų potencialo išnaudojimo iniciatyva.

3. **Konkrečios pastabos**

3.1. *Pasiūlymas dėl reglamento, kuriuo sukuriamas ES specialistų rezervas*

3.1.1. ES specialistų rezervas bus pirmoji ES lygmens **savanoriška sutapdinimo priemonė**, kuria galės naudotis suinteresuotos valstybės narės ir kuri bus skirta „žemos, vidutinės ir aukštos kvalifikacijos darbo ieškantiems asmenims“. Skelbti savo laisvas darbo vietas galės tik tose valstybėse narėse įsisteigę darbdaviai. Specialistų rezervas taip pat padės įgyvendinti **specialistų pritraukimo partnerystes**, pradėtas įgyvendinti su **Maroku, Tunisu, Egiptu, Pakistanu ir Bangladešu**. Sutapdinimo funkcija turėtų būti suformuota taip, kad būtų siūlomi darbuotojų ir darbdavių deriniai, atitinkantys darbuotojo įgūdžius bei kvalifikaciją ir darbdavio poreikius.

3.1.2. Nors specialistų rezervas nenumato konkretaus atvykimo į ES būdo išduodant leidimą dirbti ir gyventi, į rezervą įtraukiamiems darbuotojams turėtų būti teikiamos konsultacijos ir parama dėl galimybės priimančiojoje valstybėje narėje naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis, gauti būstą, toliau studijuoti ir mokytis. Taip pat svarbu, kad specialistų rezervas užtikrintų, jog darbuotojams migrantams ir darbdaviams būtų teikiama informacija apie įstatymus, kurių reikia laikytis, ir apie jų teises bei pareigas. Europos Komisija turėtų imtis konkrečių veiksmų, kad būtų priimti bendri informacijos teikimo standartai.

3.1.3. Pažanga kuriant ES specialistų rezervą turėtų būti grindžiama **Vieno leidimo direktyvos ir Ilgalaikių gyventojų direktyvos** persvarstymo darbais, siekiant padidinti darbuotojų migrantų galimybes gauti leidimą dirbti ir leidimą gyventi šalyje, taip pat užtikrinti darbo standartų laikymąsi ES. ES teritorijoje jau esantys ir ES dirbti norintys trečiųjų šalių piliečiai (prieglobsčio prašytojai, leidimo dirbti neturintys asmenys, į ES dėl šeimos susijungimo priežasčių atvykę asmenys) sudaro nepakankamai išnaudojamą potencialių darbuotojų grupę, galinčią padėti patenkinti darbo rinkos poreikius.

3.1.4. Iniciatyva turi tapti patikima ir saugia priemone, kurioje būtų skelbiami nuolat atnaujinami ir darbdaviams bei darbuotojams bent jau anglų kalba prieinami profiliai, padedančia darbuotojams migrantams rasti darbą ES. Ji, be kita ko, turi siūlyti tinkamai sutapdintus darbo ieškančio asmens turimų įgūdžių bei kvalifikacijų ir skelbiamų laisvų darbo vietų derinius. Todėl šiame procese taip pat reikia daugiau nuveikti pripažįstant užsienyje ir (arba) neformaliojo mokymosi bei savišvietos aplinkoje įgytas kvalifikacijas ir įgūdžius.

3.1.5. Ypatingą dėmesį būtina skirti didelės sukčiavimo rizikos sektoriams, kuriuose dirbantys darbuotojai migrantai yra ypač pažeidžiami ir patiria didelį išnaudojimo ir prievartos darbe pavojų. Specialistų rezervas turi būti parengtas taip, kad būtų užtikrinti sąžiningo ir etiško įdarbinimo standartai, įskaitant draudimą vykdyti piktnaudžiavimo praktiką, taikyti įdarbinimo mokesčius ir atskaitymus. Reikėtų paaiškinti tarpininkų ir agentūrų, įskaitant subrangos sutartis, vaidmenį, nes dabar nacionaliniu lygmeniu jų paslaugomis naudojasi daug darbdavių.

3.1.6. Demokratinis valdymas yra labai svarbus veiksnys siekiant užtikrinti, kad darbuotojų migracijos politika ir priemonės būtų kuriamos darbuotojų ir darbdavių labui ir toliau jų plėtojamos. Įgyvendinimo iniciatyvinę grupę sudarys įvairių Europos pramonės sektorių socialiniai partneriai. Valstybės narės į diskusijas ir sprendimų priėmimą nacionaliniu lygmeniu, visų pirma dėl trūkstamų profesijų nustatymo, taip pat dėl periodinio grįžtamosios informacijos teikimo dėl specialistų rezervo veikimo vertinimo turi įtraukti socialinius partnerius ir atitinkamus suinteresuotuosius subjektus.

3.1.7. Specialistų rezervo ir specialistų pritraukimo partneryščių įgyvendinimas taip pat priklauso nuo dvišalių darbo jėgos migracijos susitarimų ir partneryščių su trečiosiomis šalimis, kaip darbo jėgos migracijos valdymo priemonių. EESRK pabrėžia, kad šiomis partnerystėmis būtina užtikrinti į ES atvykstančių darbuotojų migrantų apsaugą ir teises, taip pat apibrėžti darbdavių vaidmenį, kaip nustatyta ES darbo jėgos migracijos direktyvose.

3.1.8. Dėl šios iniciatyvos neturėtų padidėti administracinė našta darbdaviams, kurie valstybės narės, kurioje jie yra įsisteigę, ES specialistų rezervo nacionalinio informacijos centro prašo jų laisvas darbo vietas perkelti į ES specialistų rezervo IT platformą.

3.1.9. Tiek specialistų rezervo, tiek specialistų pritraukimo partnerystėje reikia atsižvelgti į būtiną skaidrumą teikiant informaciją apie galiojančius ES teisės aktus, apimančius atsakomybę už socialines teises, kelionės išlaidas ir kokybiško apgyvendinimo užtikrinimą, darbo ir profesinių sąjungų teises, skundų teikimo ir žalos atlyginimo mechanizmus, jei įmanoma, pasitelkiant vertimo raštu priemones, kad darbuotojai jų gimtąja kalba būtų informuojami apie atitinkamą darbą ir apie socialinių partnerių bei pilietinės visuomenės organizacijų teikiamą paramą.

3.1.10. Darbdavių prieiga prie ES specialistų rezervo jiems pažeidus savo pareigas pagal darbo ar socialinę teisę turėtų būti sustabdoma proporcingai pažeidimui ir tam tikram laikui. Siekiant išvengti neteisėtos praktikos, panašios sankcijos turėtų būti numatytos trečiųjų šalių piliečiams, kurių leidimai buvo panaikinti pažeidus atvykimo reikalavimus.

3.1.11. Remiantis Komisijos pasiūlymu, 1 priede pateiktas trūkstamų profesijų sąrašas gali būti iš dalies keičiamas, jei to prašo nemažai valstybių narių. Siekdama išvengti teisinio netikrumo trūkstamos profesijos atžvilgiu, Komisija galėtų iš dalies pakeisti sąrašą, t. y. jei to paprašytų dvi valstybės narės.

3.2. *Komisijos rekomendacija dėl trečiųjų šalių piliečių kvalifikacijų pripažinimo*

3.2.1. EESRK palankiai vertina rekomendacijoje siūlomus galimus sprendimus, kaip padėti trečiųjų šalių piliečiams įsidarbinti patvirtinant jų įgūdžius bei kompetencijas ir pripažįstant jų kvalifikacijas, nes tai yra praktinės kliūtys, kylančios darbuotojams migrantams. Procedūromis turėtų būti mažinama pareiškėjams tenkanti administracinė įrodinėjimo pareiga, ypač tais atvejais, kai jie dokumentų nepasiėmė arba prarado kelionės metu migruodami į ES.

3.2.2. Svarbiausia, kad vykstant įdarbinimo procesui būtų elgiamasi sąžiningai. Įdarbinant trečiųjų šalių specialistus, kurių kvalifikacija **nėra reglamentuojamoji**, darbdaviams ir valstybinėms užimtumo tarnybos tenka itin svarbus vaidmuo užtikrinant vienodą požiūrį analizuojant, ar trečiosios šalies piliečio mokymosi ir darbo patirtis yra tinkama darbui. Šiuo atveju gali būti atliekamas jų įgūdžių vertinimas ir taikomas principas „svarbiausia – įgūdžiai“. Be to, EESRK palankiai vertina tai, kad rekomendacijoje valstybės narės raginamos apsvarstyti, ar ir kaip atliekami darbo rinkos tyrimai, kad jie būtų kuo veiksmingesni, be kita ko, taikant socialinio dialogo mechanizmus.

3.2.3. Kalbant apie **prioritetines reglamentuojamąsias profesijas**, sąžiningas ir greitas turimos kvalifikacijos įvertinimas ir pripažinimas yra labai svarbūs veiksniai siekiant patenkinti darbo rinkos poreikius. Valstybės narės turi užtikrinti, kad pripažinimo ir mokymo laikotarpiu trečiųjų šalių piliečiams, norintiems dirbti pagal prioritetinę reglamentuojamąją profesiją, būtų suteikiama tinkama parama ir užkirsti kelią darbui pagal laikinas darbo sutartis, žemesnį statusą ir už mažesnį darbo užmokestį. Mokymas turėtų būti prieinamas visiems trečiųjų šalių piliečiams, o ne tik tiems, kurie siekia įgyti vieną iš prioritetinių reglamentuojamųjų profesijų.

3.2.4. Labai svarbu geriau keistis informacija apie reglamentuojamųjų profesijų kvalifikacijas tarp ES ir ES nepriklausančių šalių, pavyzdžiui, tarpusavyje bendraujant ministerijoms ir socialiniams partneriams. EESRK palankiai vertina raginimą valstybėms narėms pradėti bendradarbiauti su ES nepriklausančiomis šalimis, siekiant suprasti trečiųjų šalių kvalifikacijas ir reikalavimus ir parengti palyginamumo duomenų bazes. EESRK pažymi, kad tai yra itin svarbu, ypač reglamentuojamųjų profesijų atveju, ir kad duomenų bazės kūrimo darbas turėtų būti vykdomas bendradarbiaujant ministerijų, socialinių partnerių ir suinteresuotųjų subjektų grupėms Europos kvalifikacijų sandaros patariamojoje grupėje, konsultuojantis su Profesinių kvalifikacijų pripažinimo komitetu.

3.2.5. Kvalifikacijų pripažinimui būtinas supaprastinimas ir skaidrumas ir jam tenka esminis vaidmuo mažinant trintį ES darbo rinkoje. Prašymo pateikimo procesas pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/36/EB ([5]) gali ne tik užtrukti ir kelti stresą pareiškėjams, bet ir pareikalauti išlaidų, susijusių su prašymo teikimu ir per mokymąsi įgytos kvalifikacijos reikalavimų įvykdymu, ir šiuo laikotarpiu negarantuojama nei darbo užmokesčio kompensacija, nei bedarbio pašalpa. EESRK palankiai vertina veiksmus, kuriais siekiama užtikrinti vienodą požiūrį į darbuotojus, valstybių narių prašant nustatyti, kad prašymų dėl kvalifikacijų pripažinimo procesas ES nepriklausančių šalių piliečiams ([6]) kainuotų tiek pat, kiek tai kainuoja ES piliečiams. Be to, prašymus teikiantys trečiųjų šalių piliečiai turėtų būti informuojami, kur galima kreiptis dėl finansinės ir administracinės paramos priimančiojoje šalyje. Jei kandidato kvalifikacija ir įgūdžiai yra aukštesnio lygio, nei reikalaujama norint įgyti teisę dirbti pagal reglamentuojamąją profesiją jo kilmės šalyje, tokiam darbuotojui turėtų būti teikiama parama, kad jis galėtų sąžiningai įsidarbinti pagal savo įgūdžių ir kvalifikacijos lygį.

3.3. *Pasiūlymas dėl Tarybos rekomendacijos „Europa kelyje“ – mobilumo mokymosi tikslais galimybės visiems“*

3.3.1. EESRK palankiai vertina tai, kad atsirado daugiau galimybių dalyvauti pagal programą „Erasmus“ remiamoje mobilumo mokymosi tikslais veikloje. EESRK norėtų priminti savo nuomonėje „Švietimas Europos Sąjungos klausimais“ ([7]) išsakytą mintį, kad ES gyvybingumas labai priklauso nuo stiprios europinės tapatybės ir piliečių susitapatinimo su ES. Komitetas rekomendavo padidinti programos „Erasmus+“ biudžetą, kad būtų puoselėjamas priklausymo ES jausmas užtikrinant mobilumą mokymosi tikslais visiems ir įvairiausių socialinių ir ekonominių sluoksnių asmenims. Komitetas ragino visuose būsimuose „Erasmus“ projektuose daugiau dėmesio skirti mokymuisi apie ES, kurti ES tapatybę, remti kartų tarpusavio mokymąsi apie ES, taip pat visų amžiaus grupių, įskaitant suaugusiuosius, kalbų mokymąsi bei pilietinį dialogą.

3.3.2. EESRK palankiai vertina naujus sektorių lyginamuosius standartus, taikytinus dalyvaujant mobilumo mokymosi tikslais veikloje. Tačiau trūksta tinkamo finansavimo naujiems tikslams pasiekti. Vertinant pagal apibrėžtį, taip pat buvo sušvelninti kai kurie aukštesni tikslai (pvz., nors aukštojo mokslo tikslas buvo padidintas, mobilumą leidžiama pripažinti, net jei pagal Europos kreditų perkėlimo ir kaupimo sistemą (ECTS) buvo gauti tik trys kreditai, o ne 15, kaip buvo reikalaujama anksčiau). Taip pat galėtų būti nustatyti mobilumo mokymosi tikslais lyginamieji standartai, taikytini suaugusiems besimokantiems asmenims, kad jie galėtų dalyvauti pripažintose tęstinio profesinio tobulėjimo programose kitoje ES šalyje. EESRK palankiai vertina veiksmus, kuriais siekiama paskirti mobilumo mokymosi tikslais skatintojus: koordinatorius, kontaktinius asmenis, ambasadorius arba specialius mobilumo mokymosi tikslais informacijos centrus.

3.3.3. EESRK pažymi, kad siekiant šios iniciatyvos tikslų labai svarbus demokratinis mobilumo mokymosi tikslais ES teritorijoje valdymas. EESRK palankiai vertina pasiūlymą „siekiant įgyvendinti šią rekomendaciją, mobilumo mokymosi tikslais srityje užmegzti struktūrinį bendradarbiavimą su suinteresuotaisiais subjektais“ ir atkreipia dėmesį į tai, kad siekdamos įgyvendinti tokį mobilumą švietimo įstaigos turėtų bendradarbiauti su tinklais, turinčiais žinių ir patirties mobilumo mokymosi tikslais srityje.

3.3.4. EESRK palankiai vertina tai, kad šia iniciatyva stengiamasi išplėsti mokytojų ir instruktorių mobilumą mokymosi tikslais. Remti mokytojų mobilumą mokymosi tikslais trukdo daug kliūčių, visų pirma mokymo programose trūksta integruotų mobilumo laikotarpių, valstybėse narėse skiriasi mokslo metų struktūra, trūksta kalbinių įgūdžių, mokytojai turi įsipareigojimų šeimai, taip pat kyla sunkumų rasti tinkamus pavaduojančius mokytojus ir instruktorius. Be to, pagrindinės kliūtys, trukdžiusios dalyvauti ankstesnėse „Erasmus“ mainų programose, buvo nepakankamos finansinės lėšos ir nepakankamos „Erasmus“ stipendijos. Svarbiausia, kad daugelyje ES šalių trūksta mokytojų; sukurti vienodas galimybes naudotis mobilumu mokymosi tikslais galima užtikrinant, kad būtų pakankamai mokytojų, galinčių pakeisti mobilumo programose dalyvaujančius mokytojus, nes tai esminis veiksnys siekiant užtikrinti kokybišką švietimą.

([5]) 2005 m. rugsėjo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo (Tekstas svarbus EEE) (OL L 255, 2005 9 30, p. 22).

([6]) Priėmus 2022 m. balandžio mėn. rekomendaciją dėl ukrainiečių pabėgėlių kvalifikacijų pripažinimo, valstybės narės pradėjo taikyti tam tikrą novatorišką praktiką, kuria siekiama sudaryti palankesnes sąlygas pripažinti laikinosios apsaugos gavėjų įgūdžius. Kai kurie tokios praktikos pavyzdžiai išvardyti Komisijos atliktame rekomendacijos įgyvendinimo vertinime. Pavyzdžiui, Belgija, Portugalija ir Rumunija atleido laikinosios apsaugos turėtojus nuo mokesčių, imamų per pripažinimo procesą. Daugumos valstybių narių institucijos taip pat priima alternatyvias įrodymo priemones. Tokia praktika gali būti taikoma kitur ir platesniu mastu.

([7]) Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl dokumento „Švietimas Europos Sąjungos klausimais“(tiriamoji nuomonė ES Tarybai pirmininkaujančios Rumunijos prašymu) (OL C 228, 2019 7 5, p. 68).

2024 m. balandžio 25 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Oliver RÖPKE